

“Emoties kwamen spontaan en onverwacht: een lach en een traan.”

Cultuurvuur en ConTempo verbeelden verlies

Na het overlijden van je partner ervaar je vaak de behoefte om op één of andere manier alle emoties, gedachten, zorgen, herinneringen, hoop en verwachtingen vorm te geven. Rouw is een transformatieproces en je ervaart de nood om een brug te slaan tussen wat was en wat is. Kunst kan hierbij een bijzondere ondersteunende taalvorm zijn. Daarom lanceerde Cultuurvuur in samenwerking met ConTempo het project ‘Verbeeldt Verlies’.

“We willen via kunst kansen creëren om rouwverhalen concreet en tastbaar vorm te geven. Kunstenaars doorlopen samen met rouwendenden een intiem, warm en helend proces. In dat proces ontstaat een collage, een beeld, een ‘verbeelding’ van het rouwverhaal.

11 kunstenaars stelden zich kandidaat via het Artistiek Huis van Cultuurvuur:

- Jessie Descheemaeker uit Brugge
- Fons Vandergraesen uit Gooik
- Ghislaine Goossens uit Sint-Pieters-Leeuw
- Georges Daemen uit Stevoort
- An Vanstraelen uit Stevoort
- Godelieve Van Gerven uit Hoogstraten
- Paul Kenens uit Wilrijk
- Natacha Dimovska uit Vilvoorde

NIEUW SOCIAAL ARTISTIEK PROJECT

- Karen Van Dooren uit Nijmegen
- Monique Bol uit Kapellen
- Marijke Kuijer uit Liedekerke

Bij ConTempo meldden er zich 7 kandidaten aan die samen met de kunstenaars hun verlies willen verbeelden. Om privacy redenen worden hun namen niet bekend gemaakt.

Op 30 september werd het startschot van het project gegeven door middel van een **bezoek aan het KMSKA** onder leiding van Greet l'Hermitte. Greet selecteerde een tiental kunstwerken die rechtstreeks of onrechtstreeks met de dood te maken hebben. Het was een uiterst boeiende rondleiding vol emoties van verdriet maar ook van hoop, blijdschap en een vleugje humor. Kortom, de ideale gelegenheid om alle deelnemers met elkaar kennis te laten maken op een ingetogen en kwaliteitsvolle manier.

Op 25 november organiseerden we een **eerste reflectiedag** in het kantoor van Cultuurvuur in Brussel. ConTempo leidde de dag in met een pakkende uiteenzetting met als titel 'Rouw je met mij mee'. Na de lunch organiseerden we een speeddate zodat alle deelnemers met elkaar kennis konden maken. Als slot pakte Cultuurvuur uit met een kleine expo met werken van de deelnemende kunstenaars. Het werd een boeiende dag waarop we veel opstoken over het rouwproces. Soms kwam het heel dichtbij. Emoties kwamen vaak spontaan en onverwacht: een lach en een traan. Maar vooral een voelbare warme sfeer waarin alle deelnemers voelden: ja dit is een veilige setting om mijn gevoelens te tonen! Een mooi begin van een hartverwarmend sociaal artistiek project!"

Rudy Blauwbloeme

"We creëerden een veilige setting om gevoelens te tonen.."

OPINIESTUK

“Rouwen is keihard werken.”

Het mag niet meer, je mag niet meer zeggen: ‘rouw verwerken’. Het zou immers betekenen dat rouw ooit ophoudt. En Manu Keirse zegt : “Verwerken doen we met afval. En rouw is geen afval.”

“Dat klopt, maar het strookt toch niet helemaal met mijn gevoel, noch met mijn ervaring. Ik vind de term ‘rouw verwerken’ echt niet fout! Natuurlijk is rouw geen afval en rouw houdt eigenlijk ook nooit op. Ik hoorde het gisteren nog in de reeks ‘Niets gaat over’. De zus van Bavo, een jongetje dat stierf in het busongeval in Sierre, geeft mooi aan dat rouw een deel blijft uitmaken van haar leven. En in een interview las ik: “Rouw verweef je in je leven.” En het is waar, de meeste mensen die rouwen ervaren dat er geen eind is aan rouw, het beïnvloedt je hele leven lang. Wat evenwel niet betekent dat je de rest van je leven verdrietig bent!

Het bleef knagen... Wat is er fout met de term ‘verwerken’?

Daarom nam ik er eens het woordenboek bij:

Verwerken: 1) Actualiseren 2) Als bestanddeel gebruiken 3) Behandelen 4) Beschikbaar maken 5) Bezinken 6) Geestelijk aankunnen 7) Hanteren 8) Iets te boven komen 9) Maken tot 10) Ontbinden 11) Teren 12) Verdisconteren 13) Verstuwen 14) Verteren

Voor mij betekent dit, dat als we iets ‘verwerken’ dat we het gaan verteren, laten bezinken, leren hanteren. Dat

klopt toch? Wanneer je iemand verliest van wie je veel houdt, dan weet je dat rouwen keihard werken is, dat het iedere dag weer opstaan is en iedere dag opnieuw proberen om de nieuwe realiteit te leren hanteren. Dat je probeert overleefd te blijven, probeert te verteren.

Rouwen is ook een soort van transformeren. Je moet je anders gaan verhouden tegenover hetgeen verloren is gegaan, maar ook tegenover het leven en zelfs tegenover jezelf. Transformeren betekent dat iets wordt omgevormd. Als rouwende ervaar je dat heel fel. En je ervaart ook dat het eigenlijk een voortdurende transformatie is. Je moet je telkens opnieuw aanpassen, want op vele momenten in je leven word je geconfronteerd met het verlies.

En wat je getransformeerd hebt, kan je integreren. Eens je geleerd hebt om je anders te verhouden tegenover de realiteit, eens je een nieuwe houding, een nieuwe plek, een nieuwe manier van aanpakken of benaderen hebt gevonden, kan je dit gaan 'verweven' in je leven. Zo vertelde iemand mij: "De rouw om mijn man Jos heb ik verwerkt en heeft mij gemaakt tot wie ik ben en hoe ik met de dingen om ga." Ze heeft haar rouw getransformeerd tot iets anders. Transformeren is verwerken volgens mij. Het gebeurt niet zomaar, niet

zonder dat je eraan werkt. Transformeren doe je doordat je 'verwerkt', 'verteert', 'leert hanteren'.

Rouw is zeker geen afval, maar toch verwerk je het, zodanig dat het hanteerbaar wordt.

Ik raad mensen die rouwen aan om niet te ver vooruit te kijken, maar dag per dag.

Dat is verwerken, de toekomst die onmetelijk zwaar lijkt, wordt opgedeeld in kleine stukjes die dan weer draaglijker zijn. Zou je het niet verwerken, dan blijft die hele grote steen, die zo zwaar op de maag ligt, die zo veel pijn doet, in zijn originele vorm in jou aanwezig. Die steen moet je omvormen tot iets anders. En dat is verwerken.

Betekent dit dat er een einde is aan rouw? Nee, rouw verwerken doe je zo lang als dat voor jou nodig is. En dat is voor iedereen verschillend. Verwerken betekent niet dat je op een eindstation komt, want er is geen eindstation, elk station is een start naar een nieuw station.

Ik zal, denk ik, het woord 'verwerken' blijven gebruiken. Sorry, Manu Keirse. "

Hilde De Witte, ConTempo vzw.